

Рудікова Віта Валеріївна,

*аспірант кафедри педагогічної майстерності вчителів
початкових класів та вихователів дошкільних закладів
Інститут педагогіки, психології та інклюзивної освіти
РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта)*

Постановка проблеми. Проблема, пов'язана з формуванням соціальної активності молоді, її входженням у соціальні структури й відносини, в останні десятиліття набула особливої актуальності не тільки для представників різних суспільствознавчих дисциплін, але й для спеціалістів у галузі педагогіки. Таке розширення наукового інтересу до розвитку соціальної активності зумовлено, з одного боку, необхідністю молоді української держави впливати на ситуацію підготовки всебічно розвинутого, європейсько орієнтованого спеціаліста, з іншого – соціально забезпечити цей процес, ввести до нього елементи педагогічного керівництва й корекції.

Крім того, актуальність проблеми стимулюється зростанням участі української молоді в перетворювальних процесах, що, безсумнівно, є об'єктивною умовою успішного здійснення соціально-економічної й політичної реформ в Україні.

Особливе значення процес формування соціальної активності має в системі освіти, зокрема у вищій школі, що пояснюється специфікою студентства як особливої соціально-демографічної групи. Маючи значний виховний та інтелектуальний потенціал, означена соціальна група здатна в короткий термін формувати у своїх членів стійкі психологічні установки, які визначають динаміку розвитку й спрямованість особистості на подальше життя.

Соціальна активність студентів педагогічних університетів є умовою самовизначення людини в суспільстві, і це важливо враховувати в організації педагогічної практики. Не можна не брати до уваги, що вся освітня діяльність педагогічного університету ґрунтується на принципі єдності навчання та виховання. Зважаючи на це, виховна робота у різних її формах здійснюється двома основними шляхами – через навчальний процес і у позанавчальний час.

Основну вагу у виховній роботі зі студентами під час навчального процесу мають дисципліни гуманітарного та соціально-економічного циклу, які формують у студентів якості активного учасника політичного життя, суб'єкта державотворчого процесу. Це є найбільш визначена та регламентована частина виховного процесу, результат якої переважно залежить від знання та вміння фахівців-викладачів.

Більш складною є організація виховного процесу в позанавчальний час. Ця складність обумовлена об'єктивними і суб'єктивними чинниками, що мають значний вплив на кінцевий результат.

Тому це не є поодинокі заходи чи дії, а цілеспрямована робота, яка виконується через систему навчально-виховного процесу.

Законодавчою базою для вирішення питань формування соціальної активності студентів є Державна національна програма „Освіта” (Україна XXI століття), Закон України „Про освіту”, проект Закону „Про вищу освіту” (2012), „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”.

Аналіз досліджень і публікацій. Різні аспекти соціалізації розглядались у роботах таких авторів, як Г. Андреева, Н. Андреевкова, О. Газман, Л. Гордін, І. Гудовський, І. Зверева, Н. Заверико, В. Іванов, А. Капська, І. Кон, Н. Лавриченко, Б. Ломов, М. Лукашевич, В. Москаленко, А. Мудрик, Б. Паригін, В. Петрищев, С. Савченко. Особливе місце займають роботи, присвячені різним аспектам виховання й соціалізації студентської молоді. Це дослідження Л. Ази, Б. Аманьєва, Н. Бегеки, І. Бежа, А. Дмитрієва, В. Лісовського, Н. Крилової.

Серед робіт, які безпосередньо присвячені проблемам формування соціальної активності, слід виділити дослідження Г. Андреева, Л. Анциферова, Д. Архангельського, В. Афанасьєва, Л. Виготського, Е. Вятра, С. Данилова, І. Жадан, М. Кагана, В. Касьянова, О. Леонтьєва, К. Платонов, А. Петровського, С. Разуваєва, О. Рибаківа, С. Рубінштейна, Д. Узнадзе, А. Федосєєва, В. Хомякова, П. Шляхуна, Е. Юдіндра. Студентська проблематика в соціалізаційному й політичному аспектах розглядалась у дослідженнях С. Левікової, В. Лісовського, А. Мерещкова, М. Новінської, В. Павловського, Н. Рейнвальд, С. Савченка, Т. Стояна, Г. Циганенка, А. Чинного.

Метою даної статті є характеристика категоріального апарату дослідження проблеми формування соціальної активності студентів педагогічних університетів.

Виклад основного матеріалу. Необхідність дослідження проблеми формування соціальної активності студентів у умовах вищих навчальних закладів зумовлена низкою суперечностей між:

- сучасними вимогами до підготовки мобільних і соціально-активних фахівців і відсутністю апарату формування їх соціальної активності;
- потребою в розвитку соціальної активності студентів та відсутністю мотивації до такої діяльності в останніх;
- новими вимогами до викладачів, які працюють над формуванням соціальної активності студентів і застарілістю й традиційністю їх підходів до цього.

Враховуючи соціальну значущість проблеми соціально-педагогічної активності студентів, а також недостатність її дослідження, визначено тему дисертаційного дослідження: „Формування соціальної активності студентів педагогічних університетів”.

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці моделі та технології формування соціальної активності студентів педагогічних університетів.

Завдання дослідження:

- 1) на основі аналізу літератури розкрити сутність поняття „соціальна активність студентів педагогічних університетів”;
- 2) проаналізувати стан проблеми формування соціальної активності студентів педагогічних університетів;
- 3) розробити структурно - функціональну модель формування соціальної активності студентів педагогічних університетів;
- 4) визначити та науково обґрунтувати організаційно - педагогічні умови формування соціальної активності студентів педагогічних університетів;
- 5) проаналізувати результати впровадження технології соціальної активності студентів педагогічних університетів, та організувати - педагогічні умови формування.

Об'єкт дослідження: соціальна активність студентів педагогічних університетів.

Предмет дослідження: модель і технологія формування соціально-педагогічної активності студентів педагогічних університетів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*: теоретично розроблено; науково обґрунтовано й

експериментально перевірено модель формування соціальної активності студентів; організаційно-педагогічні умови формування соціальної активності студентів педагогічних університетів; *уточнено*: сутність понять „соціальна активність”, „соціальна активність студентів педагогічних університетів”; визначено особливості організації соціальної активності студентів педагогічних університетів; критерії, показники та рівні сформованості соціальної активності студентів; *подальшого розвитку набула* теоретична та практична база соціальної педагогіки.

Практичне значення дослідження полягає в апробації технології формування соціально-педагогічної активності студентів педагогічних університетів. Впроваджено в навчально - виховний процес педагогічних університетів. Розроблено пакет документів і методичних матеріалів наукового й організаційно-педагогічного супроводу процесу формування соціальної активності студентів. Матеріали дослідження можуть бути використані в практичній роботі соціального педагога, при підготовці майбутніх спеціалістів за різними напрямками підготовки.

Висновки. Отже, проаналізувавши актуальність дослідження проблеми формування соціальної активності студентів перших курсів в умовах вищих навчальних закладів. Виходячи з цього необхідно теоретично обґрунтувати педагогічні умови, особливості та модель формування означеної якості особистості.

Резюме. В статті проаналізовано актуальну педагогічну проблему – формування соціальної активності студентів педагогічних університетів. Схарактеризовано категоріальний апарат дослідження, а саме обґрунтовано мету, завдання, об’єкт, предмет. Уточнено наукову новизну та практичну значущість дисертації. **Ключові слова:** формування соціальної активності, соціальна педагогіка, категоріальний апарат.

Резюме. В статье проанализирована актуальная педагогическая проблема – формирование социальной активности студентов педагогических университетов. Охарактеризован категориальный аппарат исследования, а именно обоснованы цель, задания, объект и предмет. Уточнена научная новизна и практическая значимость диссертации. **Ключевые слова:** формирование социальной активности, социальная педагогика, категориальный аппарат.

Summary. The actual problem of modern pedagogy is considered in the article – forming of the social activity of pedagogical universities. The categorial apparatus of the research is clarified, namely the aim, tasks, object and subject are defined. The scientific novelty and practical validity are justified. **Keywords:** forming of social activity, social pedagogy, categorial apparatus.

Література

1. Головаха Є., Паніна Н. Українське суспільство 1992-2008: Соціологічний моніторинг / Є. Головаха, Н. Паніна. – К: Ін-т соціології НАН Укр., 2008. – С. 85
2. Городяненко В. Г., Гилюн О. В. Соціальне самопочуття студентської молоді / В. Г. Городяненко, О. В. Гилюн // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць. –Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 16. - С. 677 - 680.
3. Михайлов О.В. Актуальні проблеми формування особи у вищих навчальних закладах (1 – 2 рівня акредитації) // Матеріали XXIV науково-методичної конференції "Соціальні та морально-психологічні важелі вдосконалення навчально-виховного процесу" (24 – 26 березня 1999 року). – Полтава, 2000. – 356 с. – С. 27 – 31.
5. Соціальна робота з дітьми та молоддю: проблеми, пошуки, перспективи // Ред. Пінчук І.М., Толстоухової С.В. - К.: ДЦССМ, 2000,-Вип. 1.